

RAQAMLI MAKONDA DAVLAT PR STRATEGIYASI: O‘ZBEKISTONDA INQIROZLI KOMMUNIKATSIYALAR VA KOGNITIV SUVERENITET MASALALARI

Misiriddinov Nurbek Sharofiddin o‘g‘li

Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti

“Amaliy siyosatshunoslik yo‘nalishi”

1-bosqich magistrurasi talabasi

Annotatsiya. Ushbu qamrovdor tadqiqot maqolasida O‘zbekiston Respublikasining an’anaviy byurokratik axborot modelidan raqamli media makoniga o‘tish jarayoni, shuningdek, davlat boshqaruvidagi inqirozli kommunikatsiyalar hamda kognitiv suverenitetni ta'minlashning strategik masalalari chuqur va tizimli ravishda tahlil qilinadi. Tadqiqotning asosiy muammosi shundan iboratki, raqamli asrda, xususan, Telegram messenjeri va elektron hukumat (e-Qaror, Mening Fikrim) platformalari hukmronlik qilayotgan sharoitda, davlatning axborot oqimlari ustidan mutlaq monopoliyani saqlab qolish imkoniyatlari keskin qisqargan bo'lsa-da, davlat apparati hali ham inqirozlarga nisbatan eskirgan, reaktiv va yopiq mudofaa usullari bilan munosabat bildirmoqda. Tadqiqotda Jeyms Grunigning (James Grunig) "Ikki tomonlama simmetrik PR" nazariyasi hamda inqirozlarni boshqarishdagi "Oltin soat" (Golden Hour) konsepsiyasi asosida empirik keys-stadilar o'rganilgan. Xususan, 2022-yilgi Qoraqalpog‘iston voqealaridagi axborot vakuumi va 2022-2023-yilgi qishki energetika inqirozida qo'llanilgan "gunoh echkisi"ni (scapegoating) qidirish taktikasi tanqidiy nuqtai nazardan tahlil qilinadi. Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, inqiroz vaqtida axborot vakuumini yaratish yoki bir tomonlama himoyaviy pozitsiyani egallash ishonchsizlikni kuchaytiradi va mamlakatning kognitiv suverenitetiga tahdid soladi. Shuningdek, mahalliy mustaqil media va blogerlarga qilinayotgan bosimlar jamiyatning "media immuniteti"ni pasaytirib, fuqarolarni xorijiy propaganda xurujlari oldida himoyasiz qoldirishi isbotlangan. Hisobot yakunida xalqaro tajriba, xususan, Latviyaning Medialarni qo'llab-quvvatlash fondi (MSF) modeli asosida

milliy raqamli kontentni shaffof moliyalashtirish hamda inqiroz vaqtida davlat organlari uchun tezkor axborot berish standart operatsion protseduralarini (SOP) ishlab chiqish bo'yicha amaliy takliflar taqdim etilgan.

Kalit so'zlar: Raqamli PR, inqirozli kommunikatsiya, kognitiv suverenitet, "oltin soat", J. Grunig modeli, axborot vakuumi, "Eshituvchi davlat", strategik kommunikatsiya, media immunitet.

Аннотация. В данной исследовательской статье проводится глубокий системный анализ процесса перехода Республики Узбекистан от традиционной бюрократической информационной модели к цифровому медиaprостранству, а также рассматриваются стратегические вопросы антикризисных коммуникаций и обеспечения когнитивного суверенитета в государственном управлении. Основная проблема заключается в том, что в цифровую эпоху, в условиях доминирования мессенджера Telegram и платформ электронного правительства, возможности государства по сохранению абсолютной монополии над информационными потоками резко сократились, однако государственный аппарат по-прежнему реагирует на кризисы устаревшими, реактивными методами. На основе теории "Двустороннего симметричного PR" Дж. Грюнига и концепции "Золотого часа" исследуются эмпирические кейсы: информационный вакуум во время событий в Каракалпакстане (2022 г.) и тактика поиска "козла отпущения" (scapegoating) во время зимнего энергетического кризиса (2022-2023 гг.). Результаты показывают, что давление на независимые медиа снижает "медиа-иммунитет" общества, оставляя граждан беззащитными перед иностранной пропагандой. В заключении предлагаются практические рекомендации, включая внедрение модели Фонда поддержки медиа (MSF) Латвии и разработку стандартных операционных процедур (SOP) для кризисного реагирования.

Ключевые слова: Цифровой PR, кризисные коммуникации, когнитивный суверенитет, «золотой час», модель Дж. Грюнига, информационный вакуум, «Слышащее государство», стратегические коммуникации.

Abstract. This comprehensive research article provides a deep and systematic analysis of the Republic of Uzbekistan's transition from a traditional bureaucratic information model to a digital media space, alongside strategic issues of crisis communications and the assurance of cognitive sovereignty in public administration. The core problem is that in the digital age, dominated by the Telegram messenger and e-government platforms, the state's ability to maintain an absolute monopoly over information flows has sharply diminished; yet, the state apparatus still responds to crises using outdated, reactive, and defensive methods. Based on James Grunig's "Two-Way Symmetrical PR" theory and the "Golden Hour" concept in crisis management, empirical case studies are examined. Specifically, the information vacuum during the 2022 Karakalpakstan events and the scapegoating tactics used during the 2022-2023 winter energy crisis are critically analyzed. The results indicate that pressuring local independent media lowers the society's "media immunity," leaving citizens vulnerable to foreign propaganda. The report concludes with practical policy recommendations, including the transparent financing of national digital content based on Latvia's Media Support Fund (MSF) model, and the development of Standard Operating Procedures (SOPs) for rapid state communication during crises.

Keywords: Digital PR, crisis communication, cognitive sovereignty, golden hour, J. Grunig's model, information vacuum, "Listening state", strategic communication, media immunity.

1. Kirish (Mavzuning dolzarbligi)

Zamonaviy davlat boshqaruvi arxitekturasi va siyosiy kommunikatsiyalar tizimi raqamli texnologiyalar, global internet tarmog'i va ijtimoiy medialarning shiddatli rivojlanishi ta'sirida misli ko'rilmagan transformatsiyani boshidan kechirmoqda. Davlat va jamiyat o'rtasidagi o'zaro munosabatlarning an'anaviy, iyerarxik va bir tomonlama uzatishga asoslangan shakllari bugungi kunda o'z o'rnini gorizontal, tezkor va interaktiv muloqot modellariga bo'shatib bermoqda. Ushbu global tendensiya fonida, O'zbekiston Respublikasi o'zining "Yangi O'zbekiston" strategik konseptual doirasida davlat

boshqaruvining ochiqligi, shaffofligi va hisobdorligini ta'minlash maqsadida qator institutsional hamda raqamli infratuzilma loyihalarini hayotga tatbiq etdi [1, 2].

Buning amaliy isboti sifatida, mamlakatda davlat organlarining qarorlarini elektron tarzda ishlab chiqish, kelishish va ro'yxatdan o'tkazishni ta'minlovchi yagona "e-Qaror" tizimi ishga tushirildi [3]. Bu tizim mahalliy davlat hokimiyati organlari faoliyatidagi korrupsiogen omillarni qisqartirish va byurokratik qarorlarni jamoatchilik uchun ochiq qilishga qaratilgan muhim qadam bo'ldi. Shu bilan bir qatorda, fuqarolarning qonunchilik va davlat siyosatiga oid takliflarini jamoaviy shaklda hukumatga kiritish imkonini beruvchi "Mening fikrim" veb-portali yaratildi. Mazkur platformalar bevosita "Eshituvchi davlat" g'oyasini amaliyotga joriy etish mexanizmlari bo'lib xizmat qilishi ko'zda tutilgan [4].

Biroq, raqamli asrda, ayniqsa smartfonlar va ommaviy messenjerlar ijtimoiy hayotning markaziga aylangan bir davrda, davlatning axborot makoni ustidan mutlaq monopoliyani saqlab qolish imkoniyati deyarli yo'qqa chiqdi. Bugungi kunda O'zbekiston axborot makonining mutlaq gegemoni sifatda Telegram messenjeri gavdalanmoqda [5]. Mamlakat aholisining 70 foizidan ortig'i ushbu platformadan faol foydalanadi va u nafaqat shaxsiy muloqot vositasi, balki siyosiy munozaralar maydoniga aylangan. Bunday tezkor, ochiq va markazlashmagan (decentralized) raqamli muhitda har qanday ijtimoiy-siyosiy hodisa sanoqli daqiqalar ichida tarqalib, virusli (viral) xarakterga ega bo'ladi [5].

Aynan mana shunday sharoitda davlat apparatining Public Relations (PR) strategiyasi o'zining eng jiddiy strukturaviy inqirozini boshidan kechirmoqda. Muammoning o'zagi shundaki, garchi raqamli infratuzilma mavjud bo'lsa-da, davlat boshqaruvi subyektlarining kommunikatsion tafakkuri hamon an'anaviy yopiq rejimda qolmoqda. Kundalik barqaror vaziyatlarda matbuot xizmatlari o'z tashkilotlarining ijobiy imijini shakllantirish bilan band bo'lib, o'tkir inqirozli vaziyatlar (siyosiy beqarorlik, ijtimoiy tartibsizliklar) yuzaga kelganda, strategik muloqot o'rnatish o'rniga reaktiv va himoyaviy munosabat bildirmoqda [6, 7]. Inqiroz vaqtida axborotni cheklash yoki muammoning tub mohiyatini yashirib, ma'lum bir amaldorni "gunohkor" qilib jazolash amaliyotlari raqamli jamiyatda teskari effekt (boomerang effect) beradi. Eng xavfli, inqirozli holatlarda sifatli milliy axborot

uzatilmashligi axborot vakuumini keltirib chiqaradi. Ushbu bo'shliq darhol xorijiy kuchlarning yolg'on, manipulyativ xurujlari bilan to'ldirilib, mamlakatning " xalqning fikrlash erkinligi "ga misli ko'rilmagan darajada putur yetkazadi [8, 9].

2. Adabiyotlar tahlili va nazariy yondashuvlar

Ushbu bo'limda tadqiqotning nazariy negizini tashkil etuvchi ikkita fundamental konsepsiya: Jeyms Grunigning jamoatchilik bilan aloqalar modellari nazariyasi hamda inqirozlarni boshqarishdagi "Oltin soat" (Golden Hour) paradigmasi tahlil qilinadi.

Jeyms Grunigning "Ikki tomonlama simmetrik PR" nazariyasi

Siyosiy kommunikatsiyalar sohasidagi eng nufuzli olimlardan biri Jeyms E. Grunig (va Todd Xant) 1984-yilda PR ning to'rtta tarixiy-nazariy modelini ishlab chiqdi. Bu modellar keyinchalik "Excellence Theory" (Mukammallik nazariyasi) doirasida takomillashtirildi [10, 11]. Nazariya davlatning jamoatchilik bilan munosabatlari qanday evolyutsiyani bosib o'tishini tushuntirib beradi.

1. *Matbuot vositachiligi (Press Agency)* – tashkilotning faqat yutuqlarini ko'rsatish va manipulyatsiya ("spin-doctoring").
2. *Ommaviy axborot (Public Information)* – rasmiy ma'lumot uzatish (press-relizlar), biroq aholining fikrini inobatga olmaslik.
3. *Ikki tomonlama asimmetrik (Two-Way Asymmetrical)* – jamoatchilik fikrini o'rganish, lekin maqsad xalqni davlat qaroriga ko'ndirish.
4. *Ikki tomonlama simmetrik (Two-Way Symmetrical)* – o'zaro tushunish, muzokara. Davlat jamoatchilik bosimi ostida o'z siyosatini o'zgartirishga tayyor [10].

Adabiyotlar shuni tasdiqlaydiki, an'anaviy davlat boshqaruvida asosan birinchi va ikkinchi modellar hukmronlik qiladi [12]. Chunki byurokratiya har doim axborotni o'z nazoratida ushlab turishga intiladi. Biroq, Grunig ta'kidlashicha, barqarorlik va yuksak ishonchni faqatgina *Ikki tomonlama simmetrik PR* modeli orqali ta'minlash mumkin. Ushbu model davlat o'zini mukammal deb hisoblamashligini, tanqidlarni siyosatni

korreksiya qilish uchun muhim qayta aloqa (feedback) sifatida qabul qilishini anglatadi [11, 13].

"Oltin soat" (Golden Hour) qoidasi va uning evolyutsiyasi

Inqirozli kommunikatsiyalar (Crisis Communication) sohasida "Oltin soat" — bu inqiroz ro'y bergandan keyingi dastlabki vaqt oralig'i bo'lib, ushbu vaqt ichida davlat tuzilmasi mas'uliyatni zudlik bilan o'z qo'lga olib, sodir bo'lgan voqea yuzasidan ochiq va rasmiy axborot uzatishi kerak bo'lgan eng o'tkir palla hisoblanadi [14].

S. Fink kabi tadqiqotchilar ta'kidlashicha, davlat voqea haqidagi rasmiy hikoyani birinchi bo'lib aytishi kerak (Be first). Agar hukumat jim tursa, "axborot vakuumi" yuzaga keladi, u darhol mish-mishlar va feyklar (fake news) bilan to'lib ketadi [15]. Garchi barcha faktlar ma'lum bo'lmasa-da, davlatning tezkor birlamchi bayonoti (Holding statement) insonlardagi ruhiy bezovtalikni keskin pasaytiradi. Biroq zamonaviy tadqiqotlar shuni ko'rsatmoqdaki, internet va Telegram tufayli "60 daqiqalik" Oltin soat endi "Oltin daqiqalar"ga (15-30 daqiqa) aylanib qolgan [16]. Agar davlat byurokratik zanjir orqali ruxsat kutib vaqt yo'qotsa, inqiroz oqibatlarini yumshatish imkonsiz bo'lib qoladi.

3. Tadqiqot metodologiyasi

Ushbu hisobot davlat kommunikatsiyalaridagi inqirozlar va axborot nazorati muammolarini o'rganishda Keys-stadi (Case study) tadqiqot metodologiyasini qo'llaydi. Tadqiqotning amaliy markazida O'zbekiston Respublikasida so'nggi yillarda yuz bergan ikkita yirik inqirozli holat empirik jihatdan tahlil qilinadi:

1. *2022-yil Qoraqalpog'iston voqealari*: Konstitutsiyaviy islohotlar sabab kelib chiqqan siyosiy inqiroz va unga javoban hukumatning "axborot vakuumini yaratish" (internetni bloklash) operatsiyasi.
2. *2022-2023-yillar qishki energetika inqirozi*: Anomal sovuq sharoitida muammolarni tizimli kommunikatsiya qilish o'rniga "gunohkor"ni qidirish (scapegoating) taktikasi.

Birlamchi va ikkilamchi ma'lumot manbalari (mixed data sources), jumladan DataReportal, Freedom House va IREX (VIBE 2024) xalqaro hisobotlari tahlilga tortildi [17, 18]. Yechimga qaratilgan qismida xalqaro ilg'or tajriba sifatida Latviya Respublikasining "Medialarni qo'llab-quvvatlash fondi" (MSF) faoliyati to'g'risidagi hujjatlar o'rganildi [19].

4. Tahlil va Natijalar

4.1. Raqamli transformatsiya va "So'z va Amal" tafovuti: Telegram gegemoniyasi

DataReportal 2024 hisobotiga ko'ra, O'zbekistonda internet foydalanuvchilar soni 29.5 milliondan oshgan (penetratsiya 83.3%) [5]. Garchi hukumat "e-Qaror" va "Mening Fikrim" kabi portallarni joriy etib, J. Grunigning ikki tomonlama muloqot modeliga o'tishdek taassurot yoshgan bo'lsa-da, amalda bu platformalar "kommunikativ integratsiya"ni to'liq ta'minlay olmayapti.

O'zbekistondagi raqamli axborot xaritasi to'lig'icha mustaqil va gorizontal messenger — Telegram atrofida aylanadi. Aholining 70 foizidan ortig'i Telegramdan foydalanadi [5]. Quyi jadval O'zbekistonda davlat apparatining real PR modeli va raqamli voqelik o'rtasidagi tafovutni ko'rsatadi:

1-jadval. O'zbekistonda Davlat PR Modeli va Raqamli Voqelik o'rtasidagi ziddiyat

O'zbekistonda Davlat PR Modeli (Amalda)	Raqamli Voqelik (Telegram va Internet)	Natijada yuzaga keladigan tafovut
Model: "Matbuot vositachiligi" yoki	Platforma tabiati: Ikki tomonlama, cheklab	Davlat xabarlari ko'pincha

asimmetrik ma'lumot uzatish.	bo'lmas izohlar va muhokamalar maydoni.	ishonchsizlik bilan qabul qilinadi.
Xususiyati: Faqat ijobiy xabarlar, rasmiyatchilik, inqirozlarni xaspo'shlash ("spin-doctoring") [6].	Iste'molchi talabi: Tezkor, haqqoniy, filtrlarsiz faktlarga bo'lgan ehtiyoj.	Norasmiy mustaqil kanallar (yoki feyk xabarlar) auditoriyani to'liq egallaydi.
Boshqaruv: Reaktiv mudofaa. Axborotni ruxsat olingandan keyingina (kechiktirib) berish.	Tezlik: Har qanday fojia shu zahoti fuqarolar tomonidan tarmoqqa joylanadi.	"Oltin soat" qoidasi doimiy ravishda boy beriladi [15, 16].

Mahalliy hokimliklarning PR xizmatlari hanuzgacha PRni "spin-doctoring" deb tushunishadi. IREX (VIBE) 2024-yilgi hisoboti tasdiqlaydiki, sifatli axborot olish va axborotning tahririyat mustaqilligi masalalari xavotirli darajada past baholanmoqda, jurnalistlar o'rtasida "o'zini o'zi senzura qilish" (self-censorship) madaniyati kuchli saqlanib qolgan [18].

4.2. Inqirozli kommunikatsiyalardagi nosozliklar: Vakuum va Gunoh echkisini qidirish

Raqamli asrda davlatning haqiqiy yuzi o'tkir inqirozlar vaqtida sinaladi.

Qoraqalpog'iston inqirozi: Internet blokirovkasi va axborot vakuumi. 2022-yilning iyun oyida O'zbekiston Konstitutsiyasiga Qoraqalpog'istonning maqomini o'zgartiruvchi takliflar kiritildi. Ushbu o'ta hassos jarayonda hukumat asimmetrik yopiq modeldan foydalandi ("Eshituvchi davlat" funksiyasi o'z vaqtida ishlamadi). Noroziliklar masshtabi ortgach, davlat eng xavfli xatoga yo'l qo'ydi: "Oltin soat"da ochiq muloqotga kirishish

o'rniga, hududda internet tarmoqlari o'chirib qo'yildi (Internet blackout) [20, 21]. "Oltin soat" qoidasiga ko'ra, axborot to'xtatilishi vahimaga olib keladi. Internetning o'chirilishi xalqaro va mahalliy miqyosda feyk xabarlar oqimini yaratdi. Natijada ishonchsizlik avjiga chiqib, inqiroz fojiali qurbonlar bilan yakunlandi [20, 22].

Qishki energetika inqirozi: "Gunoh echkisini" izlash (Scapegoating). 2022-2023-yillarning qishki mavsumida butun respublika bo'ylab gaz va elektr ta'minotidagi qulashlar ro'y berdi [23]. Aholining g'azabi Telegramda ochiqchasiga namoyon bo'la boshladi. Hukumat vaziyatdan chiqish uchun xalq bilan empatiyaga asoslangan tizimli javobgar yondashuv o'rniga, klassik "gunoh echkisini qidirish" (Scapegoating) taktikasini qo'lladi. Toshkent shahar hokimi va qator amaldorlar omma oldida ishdan olindi [24]. Garchi qat'iy jazo choralari omma tomonidan qisman e'tirof etilsa-da, bu strategik xato hisoblanadi. Hokimni ishdan olish singan transformatorlarni mo'jizaviy ravishda tuzatib qo'ymaydi. Asosiysi, bu davlat apparati ichida qo'rquvni kuchaytirib, amaldorlarning tashabbus ko'rsatishini bo'g'adi va kommunikatsiyalar sifatini yanada xarob qiladi [24, 25].

4.3. Kognitiv suverenitet va tashqi axborot bosimi: Latviya MSF tajribasi

Tadqiqotning eng markaziy muammosi inqirozlardagi nosozliklarning "Kognitiv suverenitet"ga (Cognitive Sovereignty) salbiy ta'siridir. Kognitiv suverenitet — bu davlatning o'z fuqarolari ongini va axborot muhitini tashqi, destruktiv manipulyativ ta'sirlardan (axborot xurujlaridan) himoya qila olish imkoniyatidir [8].

O'zbekiston media makonida ko'pincha mustaqil blogerlar va jurnalisitlarga nisbatan turli sanksiyalar qo'llanilishi "Media immuniteti"ni (Media immunity) yo'q qiladi. Media immunitet — xalqning ichki ijtimoiy-siyosiy masalalarni ishonchli mahalliy media orqali hazm qilish qobiliyatidir. Qachonki ishonchli mahalliy media bo'g'ilsa, millionlab fuqarolar (xususan, mehnat migrantlari va yoshlar) to'liq axborot vakuumida qoladi. Ular darhol xorijiy davlatlar, birinchi navbatda Rossiya Federatsiyasining davlat tomonidan boshqariladigan agressiv targ'ibot (propaganda) kanallariga qaram bo'lib qoladi [26]. Bu esa davlatning kognitiv suvereniteti parchalanishini anglatadi.

Ushbu ekzistensial xatarning oldini olish uchun Boltiqbo'yi mintaqasi, xususan, Latviya modeli eng maqbul yechimdir. Rossiya propagandasi bosimi ostida yashaydigan Latviya senzura o'rnatish o'rniga "Sifatli milliy mediaga shaffof sarmoya kiritish" strategiyasini tanlagan. 2017-yilda Latviya hukumati shaffof "Medialarni qo'llab-quvvatlash fondi" (Media Support Fund - MSF)ni tashkil etdi [19]. MSF maqsadi hukumatni maqtab targ'ibot qilish emas, balki demokratik tafakkurni mustahkamlovchi mustaqil jurnalistikani kafolatlashdir [27]. Fond mablag'lari (2024-yilda 4.3 mln yevro) nodavlat medialarga mutlaqo mustaqil ekspertlar kengashi orqali tarqatiladi, davlat apparatining tahririyat siyosatiga aralashishi qonunan taqiqlangan. Bu orqali dezinformatsiyani fosh qilish (fact-checking) qo'llab-quvvatlanib, milliy kognitiv qalqon yaratilgan [19, 28].

5. Xulosa va Takliflar

Raqamli texnologiyalar va Telegram platformasi hukmronligi sharoitida, davlat apparatining an'anaviy yopiq, reaktiv va mudofaaga asoslangan PR strategiyasi inqirozga yuz tutgani empirik dalillar bilan o'z tasdig'ini topdi. Davlat idoralari "Oltin soat" qoidasini muttasil boy berib kelmoqda. Eng fojealisi, inqirozlarni xaspo'shlash va mahalliy erkin medialarni cheklash davlat xavfsizligini ta'minlamaydi; aksincha, xalqning media immunitetini so'ndiradi va kognitiv suverenitetni tashqi propaganda xurujlari oldida taslim qiladi.

"Yangi O'zbekiston" islohotlarini mustahkamlash va raqamli asrda milliy axborot maydonini himoya qilish uchun quyidagi strategik takliflar ilgari suriladi:

1. **Hokimiyatlar uchun inqirozli kommunikatsiyalar bo'yicha qat'iy "Standart Operatsion Protseduralar" (SOP) ni joriy etish:** Barcha mahalliy hokimiyat organlari favqulodda inqirozlar vaqtida "yuqoridan buyruq kutib" vaqt yo'qotish amaliyotini to'xtatishi lozim. "Oltin daqiqalar" ichida (dastlabki 15-30 daqiqada) rasmiy kanallar orqali holatni tan oluvchi tezkor birlamchi axborot (holding statement) berish tartibi huquqiy jihatdan majburiylashtirilishi shart.

2. **Latviya MSF modeli asosida milliy kontentni shaffof subsidiyalash:** Kognitiv suverenitetni ta'minlash uchun hukumat nodavlat notijorat shakldagi fond tashkil etishi va undan hududlardagi mustaqil jurnalistlarni, surishtiruv guruhlarini hamda tahliliy YouTube/Telegram loyihalarini ochiq tender (shaffof komissiyalar) orqali moliyalashtirishi shart. Bu millatda media immunitetni uyg'otib, yot g'oyalar dezinformatsiyasiga qarshi himoya vositasi bo'lib xizmat qiladi.

3. **PR funksiyalarini "Ikki tomonlama simmetrik" formatda transformatsiya qilish:** Matbuot xizmatlaridan davlat organlarining xatolarini bo'yash ("spin-doctoring") amaliyotidan chekinish talab etilishi zarur. Ular xalqning asl dardi va tanqidlarini rahbariyatga filtrsiz yetkazuvchi strategik vositachi bo'lishlari lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati (References)

1. BTI Transformation Index. (2026). *Uzbekistan Country Report 2026*. URL: <https://bti-project.org/en/reports/country-report/UZB>
2. Embassy of Uzbekistan in USA. (2023). *Openness policy of New Uzbekistan is changing significantly*. URL: <https://uzbekistan.org/openness-policy-of-new-uzbekistan-is-changing-significantly/3321/>
3. E-qaror portal. (2025). *Statistics*. URL: <https://e-qaror.gov.uz/en/statistics>
4. UN E-Government Survey. (2024). *Member States Questionnaire (MSQ): Uzbekistan*. URL: <https://publicadministration.un.org>
5. DataReportal. (2024). *Digital 2024: Uzbekistan — Global Digital Insights*. URL: <https://datareportal.com/reports/digital-2024-uzbekistan>
6. Global Voices. (2024). *How the news goes viral in Uzbekistan*. URL: <https://globalvoices.org/2024/10/14/how-the-news-goes-viral-in-uzbekistan/>
7. Daryo.uz. (2024). *Over 70% of Uzbekistan's 37 mn population utilizes Telegram - Pavel Durov*. URL: <https://daryo.uz>
8. Degterev, D. (2022). *Value Sovereignty in the Era of Global Convergent Media*. Vestnik RUDN. International Relations.

9. Preprints.org. (2025). *Metawar and the Future of Cognitive Sovereignty: Rethinking National Security Beyond Cyberspace*.
10. Grunig, J. E. (1992). *Excellence in Public Relations and Communication Management*. ResearchGate.
11. Grunig, J. E. (2013). *The Two-Way Symmetrical Model of Communication*. Excellence Theory.
12. Emerald Publishing. (2020). *Strategic, symmetrical public relations in government: From pluralism to societal corporatism*. Journal of Communication Management.
13. Writing for Strategic Communication Industries. (2023). *Four models of public relations*. Ohio State University.
14. PRSA. (2022). *5 Steps for Navigating the First Hour of a Crisis*. URL: <https://www.prsa.org/article/5-steps-for-navigating-the-first-hour-of-a-crisis>
15. Rockford Gray. (2021). *Crisis Communications: The Essentials*.
16. ACI World Insights. (2023). *Say Goodbye to the 'Golden Hour' in Crisis Communications*.
17. Freedom House. (2024). *Uzbekistan: Freedom on the Net 2024 Country Report*. URL: <https://freedomhouse.org/country/uzbekistan/freedom-net/2024>
18. IREX. (2024). *Vibrant Information Barometer (VIBE) 2024: Uzbekistan*. URL: https://www.irex.org/sites/default/files/VIBE_2024_Uzbekistan.pdf
19. Centre for Media Pluralism and Media Freedom. (2024). *Country fact sheet - Latvia*. URL: https://cmpf.eui.eu/wp-content/uploads/2024/02/Fact-Sheet_LATVIA_LM4D.pdf
20. Amnesty International. (2022). *Uzbekistan: End use of unlawful force against Karakalpakstan protesters*.
21. Human Rights Watch. (2023). *World Report 2023: Uzbekistan*.
22. Freedom for Eurasia. (2025). *Three Years On: A Human Rights Analysis of the July 1–2, 2022 Events in Karakalpakstan*.
23. VOA. (2023). *Reporter's Notebook: Energy Crisis Exposes Deep Grievances in Uzbekistan*.

24. RFE/RL. (2023). *Tashkent Mayor, Other Officials Fired By President Amid Cold Snap*. URL: <https://www.rferl.org/a/uzbekistan-tashkent-mayor-fired-cold-weather/32225448.html>
25. Caspian Policy Center. (2023). *Central Asia's Escalating Energy Crisis and its Geopolitical Implications*.
26. We Are Ukraine. (2024). *Russian propaganda's impact across Central Asia: a media landscape analysis*.
27. Sabiedrības integrācijas fonds. (2024). *Media Aid Fund (Latvia)*. URL: <https://www.sif.gov.lv/en/media-aid-fund>
28. Zencity. (2023). *Crisis Communications Guide for State and Local Governments*. URL: <https://zencity.io/crisis-communications-guide/>